

Галовић – 2. Црква у Јагодини

„Ниже, низ Тамнаву, једно пола сата од црниљевске цркве, има велика умка, као какво гумно. Прича се да је то била кула неког *Адоша*, а мало више у брду, на месту „*Јагодина*“, била му је веле црква. Свуда се туда ископавају парчад од цигље, а нађе се и по који стари новац“.¹⁶⁸

Географске координате локалитета „Цркве у Јагодини“ у селу Галовић су:
Северна географска ширина (латитуда): $\Phi = 44^{\circ} 28' 59.23''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 37' 01.89''$;
Надморска висина (левел): $I = 198$ м.

Градојевић – 3. Манастир у Гају

На основу народног предања о томе да је на граници села Градојевић и Галовић некада постојао манастир, рекогносцирањем је утврђено да се у селу Градојевић, са десне обале реке Тамнаве, на побрђу падина планине Влашић, у потесу села званом Гај, и дан данас налазе јасно видљиви темељи непознате цркве. Црква представља једнобродну грађевину дужине 17,30 м. и ширине 9,70 м. Грађевина је у основи правоугаоног облика са мањом полукружном апсидом у источном делу. Ширина темеља износи 0,60 м., а рађени су од мањих камених квадера добро обрађених и озиданих у малтеру. Оријентација цркве у оси исток-запад потпуно је правилна. Црква је била поплочана великим каменим плочама-плочаром који сада више није видљив.

Како се ова црква не помиње у турским изворима, а није позната ни у доцнијим изворима, може се претпоставити да је врло стара и да је настала у доба Деспотовине, односно, пре доласка Турака у ове крајеве 1521. године.

Са југозападне стране од остатака ове средњовековне цркве, на само 20-так метара, налазе се остаци још једне цркве из новијег времена. Ову цркву, посвећену светом Јовану крститељу, подигао је свештеник Висарион 1955. године. Та Висарионова црква подигнута је, највероватније, на месту цркве брвнаре из 1813. године која је, вероватно, била посвећена истом свецу. Висарионова црква подигнута је на кућном плацу породице Васиљевић. Остаци њихове породичне куће налазе се само 20-так метара даље од ове цркве св. Јована, док се њихова породична гробница налази у суседној (северној) њиви, 100-тинак метара даље.

Југозападно од ових остатака две цркве, налази се и један извор озидан каменом, који (судећи по стилу зидања и стању камена), потиче, највероватније из времена када је подигнута и средњовековна црква.

Више цркве на ћувику налази се и старо гробље са великим каменим плочама без натписа и украса. По причању мештана, то је гробље српских ђака из тог манастира побијених од стране Турака. Забележена је и прича о три сестре: Гајевки, Кривајки и Каонки, од којих је свака имала свој манастир: Гајевка у Гају села Градојевић, Кривајка у селу Криваји и Каонка у селу Каони.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Једине податке о постојању цркве на локалитету „Јагодина“ оставио је: М. Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија*, 1876., с. 427., али и у фототипском издању наведеног дела издавачке куће „Слобода - Београд“ из 1973. године. Ову цркву помиње и: М. Филиповић, *Општина Коцељева*, Београд, 1995. с. 66. Кратак податак о овој цркви публикован је и у: З. А. Живановић, *Публиковани археолошки локалитети општине Коцељева – средњовековни период*, *Museum*, бр. 11, Шабац, 2010., с. 26; и: З. А. Живановић, *Трагови прошлости I*, Коцељева, 2010., с. 107, и: З. А. Живановић, *Храм Св. цара Константина и царице Јелене у Коцељеви*, Коцељева, 2011., с. 115-116. Данас је потес „Јагодина“ топоним који се налази у селу Галовић, недалеко од локалитета „Кулача“ у селу Градојевић (Прим. аут.).

¹⁶⁹ У стручној литератури, кратку напомену о постојању манастира на граници села Градојевић и Галовић, први је оставио: Љ. Павловић, *Антропогеографија ваљевске Тамнаве*, Београд, 1912., с. 491. Пола века касније, овај локалитет рекогносцирао је и кратку забелешку оставио: М. Васиљевић, *Топографија археолошких налазишта и споменика у Подрињу*, У: *Годишњак Историјског архива*, V, Шабац, 1967., с. 148. Пет година касније, овај локалитет детаљније је рекогносциран, видети: V. Trbuhović, M. Vasiljević, *Rekognosciranje u Podrinju i sondažna istraživanja*, У: *Arheoški pregled*, br. 14, Beograd, 1972., s. 167. Аутори су уз овај кратки извештај, (у прилогу: „Табле“), при крају часописа, дали и цртеж основе цркве у Гају означен као Табла LVI (Табла 56). Годину дана касније, о овом локалитету остављена је још детаљнија белешка: М. Vasiljević, *Arheološka nalazišta i spomenici S.O. Koceljeva*, Šabac, 1973. s. 7. Аутор је на крају овог извештаја дао и цртеж основе и остатака зидова цркве у Гају означен као Табла XI (Табла

Географске координате средњовековне цркве у Гају, у селу Градојевић су:
Северна географска ширина (латитуда): $\varphi = 44^{\circ} 28' 47.00''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 38' 48.56''$;
Надморска висина (левел): $I = 204$ м.;

Географске координате Висарионове цркве на локалит. Гај у селу Градојевић су:
Северна географска ширина (латитуда): $\varphi = 44^{\circ} 28' 46.92''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 38' 48.01''$;
Надморска висина (левел): $I = 205$ м.;

Координате породичне куће Васиљевић на локалитету Гај у селу Градојевић су:
Северна географска ширина (латитуда): $\varphi = 44^{\circ} 28' 46.23''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 38' 47.03''$;
Надморска висина (левел): $I = 206$ м.;

Географске координате озиданог извора на локалитету Гај у селу Градојевић су:
Северна географска ширина (латитуда): $\varphi = 44^{\circ} 28' 43.21''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 38' 45.21''$;
Надморска висина (левел): $I = 209$ м.;

Координате породичне гробнице Васиљевић на локалит. Гај у селу Градојевић су:
Северна географска ширина (латитуда): $\varphi = 44^{\circ} 28' 48.27''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 38' 46.22''$;
Надморска висина (левел): $I = 192$ м.;

Географске координате старог гробља на брду изнад локалитета Гај у селу Градојевић су:
Северна географска ширина (латитуда): $\varphi = 44^{\circ} 28' 34.78''$;
Источна географска дужина (лонгитуда): $\lambda = 19^{\circ} 38' 51.39''$;
Надморска висина (левел): $I = 249$ м.

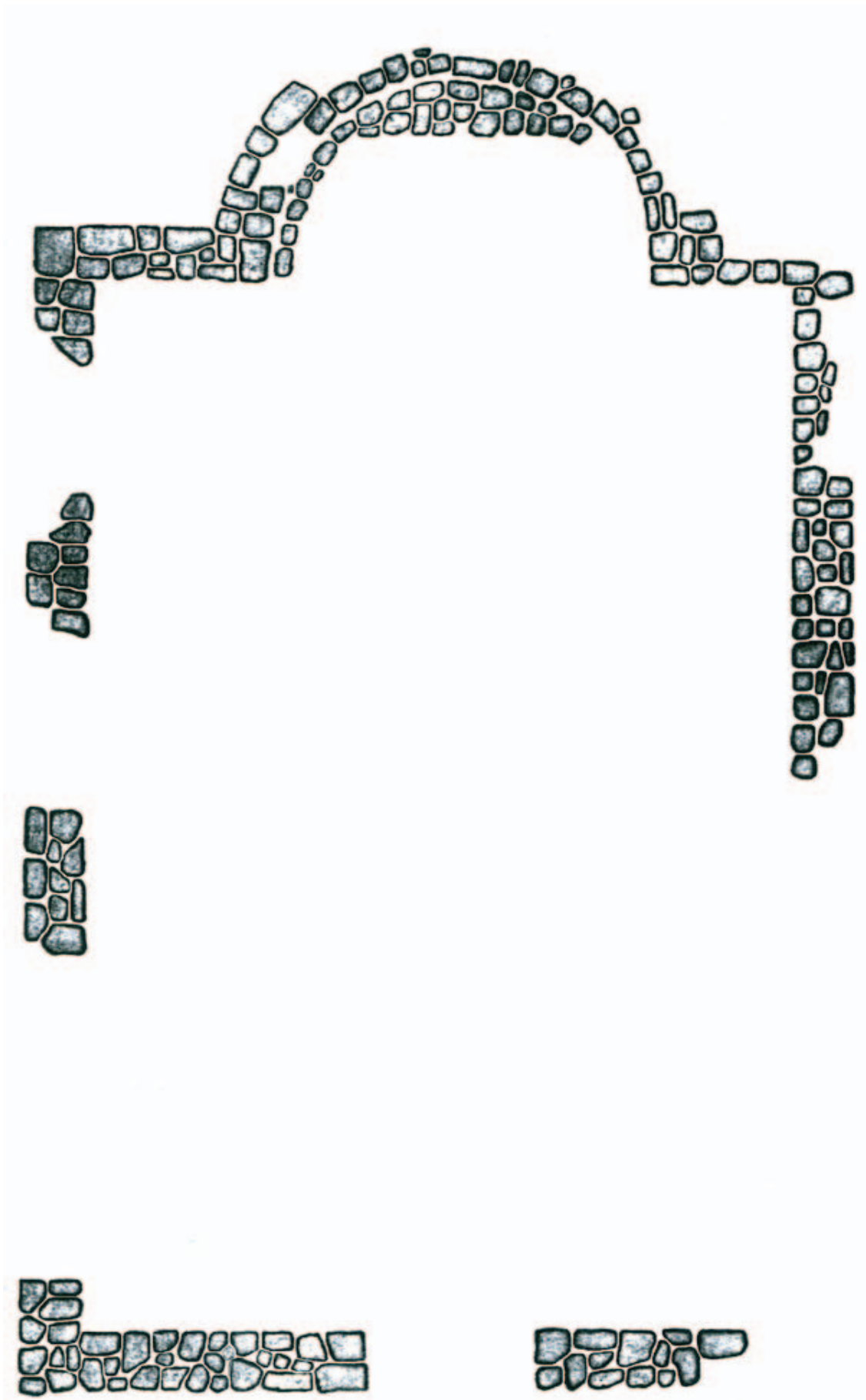
Доње Црниљево – 4. Црквине у Сланобари

Село Доње Црниљево годинама се служило црквом манастира Каоне, мада у селу постоје црквине на локалитету „Сланобара“, крај реке Тамнаве, што значи да је некада (пре 1838. год. Прим. аут), ту била и црква.¹⁷⁰

Локалитет „Црквине у Сланобари“ у селу Доње Црниљево, тренутно, није лоциран.

11). Цркву у Гају помиње и: М. Филиповић, *Општина Коцељева*, Београд, 1995. с. 66, а овај локалитет споменуо је и: З. А. Живановић, *Посавотамнавски срез*, Коцељева-Владимирци, 2007., с. 42, па, М. Павловић и З. А. Живановић, *Храм св. Стефана у Свилеуви*, Коцељева, 2008., с. 47, и, на крају: З. А. Живановић, *Публиковани археолошки локалитети општине Коцељева – средњовековни период*, *Museum*, бр. 11, Шабац, 2010., с. 27; и: З. А. Живановић, *Трагови прошлости I*, Коцељева, 2010., с. 107-110. Треба напоменути да се овај локалитет у стручној литератури помиње под именима: „Град у Градојевићу“; „Град у Гају Градојевићу“; и „Град у Гају“. И на самом крају, археолог Зоран А. Живановић, детаљно је рекогносцирао овај археолошки локалитет и о њему припремио за штампу посебну студију чије се публикавање може очекивати (у зависности од финансијских средстава које је неопходно обезбедити), у периоду после 2011. године. Напом. аут.

¹⁷⁰ О томе да у Доњем Црниљеву постоје „Црквине“ где је пре 1838. године била црква, први је (и једини), у стручној литератури оставио податак: М. Филиповић, *Основне школе општине Коцељева*, Основна школа „Мића Станојловић“ Коцељева, Коцељева, 1992., с. 16 (У даљем тексту: М. Филиповић, *Школе општине Коцељева*, Коцељева, 1992.). И, на крају, о овим „Црквинама“ писао је и: З. А. Живановић, *Публиковани археолошки локалитети општине Коцељева – средњовековни период*, *Museum*, бр. 11, Шабац, 2010., с. 28; и: З. А. Живановић, *Трагови прошлости I*, Коцељева, 2010., с. 110, и: З. А. Живановић, *Храм Св. цара Константина и царице Јелене у Коцељеву*, Коцељева, 2011., с.115-116.

Скица 16. Ортогонални снимак остатака камених темења у основи средњовековне цркве на локалитету „Манастир у Гај“ у селу Градојевић.¹⁷¹

¹⁷¹ Скица је преузета из: V. Trbuhović, M. Vasiljević, *Rekognosciranja u Podrinju i sondažna istraživanja*, U: *Arheoški pregled*, br. 14, Savez arheoloških društava Jugoslavije, Beograd, 1972., s. 167, T. - LVI.